

SOGENJI DESU

Sogenji desu

Verhalen uit een Japans zenklooster

Bertjan Oosterbeek

Tweede druk 2013

Copyright © 2013 Bertjan Oosterbeek

Wil je meer verhalen van mij lezen? Kijk dan op:
bertjanoosterbeek.wordpress.com

Uitgegeven in eigen beheer
Omslag: Kweeperen in Sogenji
Druk: Brave New Books

ISBN 978 9 402 10508 7

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the author.

Inhoudsopgave

Vooraf	9
Sogenji desu	13
Somon	16
Sangha	19
Gaitan	22
Teihatsu	25
Meganeya	27
SHU JO MU HEN SEI GAN DO	30
Koban	33
Kuyo	36
Osesshin	39
Sanzen (1)	42
Sanzen (2)	45
Toshi kumi	48
Nenge misho	51
Kufu	54
Takuhatsu	57
Rohatsu	60
Kairo	63
Teisho	66
Toji toya	69
Komaku (1)	73
Komaku (2)	76
Komaku (3)	80
Ofuro	83
Hiroshima	86
Sambo	89
MU	93
Nin'niku	96
Susokkan	99

Chizu	102
Kannon	105
Dozo	109
Sakura	112
Ki	116
Satori	119
Roshi	123
Sogenji des'hita	126
En dit is Nederland (Oranda desu)	129
Vragen en reacties	136
Verklarende woordenlijst	149

Voor Anja

Stay unattached, alive and bright! – Shodo Harada Roshi

VOORAF

Op 23 april 2011 begon mijn grote avontuur! Toen vertrok ik naar Japan om een jaar in zenklooster Sogenji door te gaan brengen. Om zentraining te doen bij zenmeester Shodo Harada Roshi. Ik was op dat moment in Nederland al ruim tien jaar met zen bezig, dus ik wist wat me te wachten stond. Of tenminste: dat dacht ik...

In dit boekje heb ik mijn belevenissen in Japan opgetekend. Grotendeels precies zoals het gebeurd is, of beter: hoe ik het ervaren heb. Want dat moet ik hier wel benadrukken. Het zijn vooral verhalen – mijn verhalen; ik heb niet geprobeerd om er een soort van feitelijk verslag van te maken. En dat betekent ook, dat ik – omwille van het verhaal – hier en daar de dingen misschien wat overdreven heb, of mooier gemaakt dan dat ze waren. (De verhalen 'Teisho' en 'Dozo' zijn daar goede voorbeelden van.)

Maar aan de andere kant: ik heb er niks bij hoeven te verzinnen. Zo interessant is het leven in een zenklooster gelukkig wel.

Alle verhalen hebben eerder op www.bertjanoosterbeek.nl gestaan, en zijn ook als wekelijkse column in het Boeddhistisch Dagblad verschenen. Dat verklaart de vorm van dit boekje. Een half jaar lang heb ik elke week aan de hand van een Japans woord of begrip – afkomstig uit het vocabulaire van Sogenji – een kort, op zichzelfstaand verhaaltje geschreven. Na het lezen van dit boek kent u daarom tenminste 50 woorden Japans.

Op veler verzoek heb ik één nieuw verhaal toegevoegd: *En dit is Nederland (Oranda desu)*. Hierin heb ik geprobeerd om op te schrijven wat mijn jaar in Japan me gebracht heeft, en ook hoe

dat doorwerkt in mijn leven hier. Voor mij was dat het moeilijkste stuk om te schrijven.

Als laatste wil ik hier nog mijn dank uitspreken. Allereerst aan mijn zenmeester Shodo Harada Roshi, en verder aan Doho, Daichi en de *sangha* van Sogenji. Daarnaast dank ik mijn familie – en in het bijzonder mijn zus Anja – voor alle ondersteuning en support voor, tijdens en na mijn tijd in Japan. Mijn zenleraren Willem Scheepers en Rients Ritskes voor alles wat ik van hen heb mogen leren. En tot slot Liesbeth Verhoeven en Bettina Zevenbergen, die alle teksten nog een keer goed hebben doorgelezen.

Bertjan Oosterbeek

Utrecht – 12 mei 2013

bertjanoosterbeek.wordpress.com

Zitten als een berg en stromen als een rivier...

SOGENJI DESU

"Sogenji, Sogenji desu..."

Door het lawaai van de airconditioning en de vrolijke kinderstemmetjes die uit de luidspreker klonken en in het Japans ergens reclame voor maakten – waarvoor precies ben ik nooit te weten gekomen – hoorde ik het nog maar net op tijd. "Sogenji, dit is Sogenji..." Ik drukte op het knopje. De bus stopte precies voor een bankgebouw, dat een rode tomaat als logo had. Op straat was het heet, erg heet. Al gauw liep het zweet in straaltjes over mijn gezicht. Voor me raasde het verkeer over de weg. Een oneindige stroom auto's, die er allemaal uitzagen alsof ze zo uit de showroom waren komen rijden. Japanners zorgen goed voor hun auto's.

Op het kaartje van Google Maps zag ik, dat ik hier een zijweg moest aflopen om inderdaad bij Sogenji te komen. Sogenji, het zenklooster waar ik een jaar zou blijven om zen te studeren bij zenmeester Harada Roshi. In Nederland had dat heel zelfverzekerd geklonken... maar nu het écht stond te gebeuren, sloeg de twijfel toch weer toe. Waar was ik in hemelsnaam aan begonnen? Ik had niet de moed om meteen door te lopen. Ik keek nog eens op m'n kaartje en zag, dat er iets verderop een riviertje moest zijn. Misschien was dat een goede plek om in de koelte van het stromende water nog even aan het idee te wennen dat het nu dus écht zou gaan beginnen.

Even verderop was er een loopbrug over de weg. Met mijn tas vol met spullen voor een jaar Japan – vooral kleren en schoenen, maar ook een Hollandse kaas die ik op het laatste moment op Schiphol voor de Roshi had gekocht – liep ik er naartoe. Maar het viel nog niet mee om die tas – al gauw een kilo of 18 – langs de steile trappen omhoog te krijgen. Eenmaal boven was mijn shirt

helemaal doorweekt van het zweet en ik besloot dat ik zo wel ver genoeg gelopen was. Dat riviertje zou ik later nog wel eens opzoeken.

Vanaf de loopbrug zag je eigenlijk alleen maar huizen. Huizen in allerlei soorten en maten, dicht op elkaar gebouwd en vaak omgeven door een krappe omheining, waarbinnen veel Japanners hun best deden om er met mooie ronde stenen en pijnboompjes nog een 'zen'-achtig tuintje op na te houden. Overal zag je dikke bundels elektriciteitskabel hangen. Waarschijnlijk liepen die vanwege de regelmatige aardshokken allemaal bovengronds. En in de verte groene heuvels. Daar ergens zou Sogenji moeten liggen, maar vanaf de loopbrug zag ik nog niets dat op een tempel leek. Alleen ergens halverwege één van de heuvels zag ik een kleine houten pagode staan.

Hoe was ik überhaupt op het idee gekomen om hier naartoe te komen? Eigenlijk had ik het in Nederland prima voor elkaar. Een goede baan bij de provincie Noord-Brabant, leuke collega's en zinvol werk: Brabant nog groener proberen te maken. En niet onbelangrijk: een goed salaris. Toch had ik die baan opgezegd om hier een jaar lang op een kussentje te gaan zitten mediteren. Ik was namelijk gaan twijfelen. Ik deed dat werk al ruim 12½ jaar en het beviel me dusdanig goed, dat ik het makkelijk nog eens 12½ jaar zou uithouden. Maar als ik *dán* – na 25 jaar – terug zou kijken, zou ik dan het gevoel hebben dat ik er alles uitgehaald had? Daarvan kon ik mijzelf niet overtuigen... en daar was daarom de twijfel begonnen. Ik had het er met mijn zenleraar Rients Ritskes over gehad en die stelde – *out of the blue* – voor om een jaar naar Japan te gaan. "Of wat dan ook, als je maar iets *dóet*!"

Nou had ik er wel eens over nagedacht om naar Japan te gaan. Dat wil zeggen: voor een maandje of zo. Ik deed al meer dan 10

jaar aan zen en was benieuwd hoe dat er in Japan zelf – waar het zenboeddhisme zijn huidige vorm kreeg – aan toe zou gaan. Maar een heel jaar lang was natuurlijk toch wel even een ander verhaal.

Toch was het idee me steeds meer gaan aanspreken en uiteindelijk had ik de knoop doorgehakt. Ik had mijn baan opgezegd en was vertrokken. En daar stond ik dan, in de verzengende hitte bovenop een loopbrug ergens in Japan. Het werd me al snel te heet en ik besloot, dat het dan nu maar moest gaan gebeuren. Ik pakte mijn tas op, liep naar beneden, en volgde de weg die het kaartje aangaf. Op naar Sogenji...

SOMON

Het klinkt misschien onwaarschijnlijk, maar ik had me eigenlijk nooit gerealiseerd dat ik in een echt zenklooster terecht zou komen. Ook al had ik vooraf op internet de foto's en video's van Sogenji gezien, ook al had ik de week ervoor ik weet niet hoeveel tempels in Kyoto en Hiroshima bezocht, toch was het niet bij me doorgedrongen, dat ook Sogenji er als een echte tempel uit zou zien. Misschien wel omdat zen in Japan veel boeddhistischer is dan in Nederland. Hier in Nederland draait zen toch vooral *zazen* – zittend mediteren op een kussentje, met – hoe je het ook wendt of keert – 'beter in je vel zitten' op de eerste plaats. In Japan staan echter de Boeddha en zijn opgave *to liberate all sentient beings* centraal. En op de één of andere manier weer-spiegelt alles in een zenklooster – de tempels, de sierlijke tuinen, de oneindige hoeveelheid boeddha-beelden, de geur van wierook – deze niet geringe opgave. Misschien voelde ik me daarom toch wel een beetje geïntimideerd, toen ik onder de *somon* – de toegangspoort van Sogenji – over de drempel stapte.

Meteen werd ik voor een dilemma gesteld, want vanaf de ingang liepen er door een bos van esdoorns, pijnbomen en enorme coniferen, drie paden het terrein op. Het middelste pad met grote, platte, min of meer op elkaar aansluitende keien was overduidelijk het belangrijkste. Het liep via een mooi, stenen boogbruggetje over een grote, vierkante vijver met lotusbloemen en koikarpers richting de *sanmon*, de geheel uit donkerkleurig hout opgetrokken hoofdpoot van Sogenji. Door de poort heen kon je verderop de *hondo* – de grote hoofdtempel – al zien liggen. Links en rechts van dit pad liepen met een bochtje twee meer bescheiden zandpaden in min of meer dezelfde richting.

Verder was er nergens een mens te bekennen. In de trein naar Okayama had ik me al afgevraagd of er hier bij de ingang – net